Ч. 293 (13.838). Львів, четвер 1. листопада 1934. Poodtowa opłata opłacono ryczałtem. Рік LV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·50 зол. Чвертьрічно 16·00 „ Піврічно 30·00 „ Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голандії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Листопад — місяць українських інвалідів.

Святкуємо нові роковини Листопадових Днів. І знову з непереможною силою виринають у нашій уяві незабутні хвилини Великого Минулого, переходять перед очима нашої душі безконечні ряди сірих героїв,—зокремаж інваліди нашої геройської Армії, ті, що в жертві за нас зложили свою кров, своє здоровля, — а тепер вимагають від нас лиш жертви на хліб і на ліки.

Хоч ні! Українські інваліди не можуть просити жертви!

За жертву крови нема рівновартної жертви, українським інвалідам не милостині належиться!

Ми без прохання мусимо дати їм усе, що потрібне до життя і лікування ран. Це не буде ніяка жертва з нашого боку, тільки сповнення обовязку.

Зробімо це негайно! Не допускаймо до того, щоб герої наших визвольних змагань, кінчаючи в нужді своє життя, замикали очі на вічний сон з жалем та огірченням!

Небагато вже інвалідів Української Армії на Галицькій Землі: **дві тисячі зареєстрованих в УКТОДІ, — а з них 500 важко окалічених.**

Ніодин з них не дістає державної ренти. Обовязок забезпечення інвалідів УГА лишається надалі обовязком Української Нації.

На жаль, жертви на інвалідів значно обнизились, а УКТОДІ було приневолене в цьому році тричі обкроювати вже й так скромні інвалідські пенсії.

Рента наших інвалідів десятикратно нижча від державної ренти. Вже нижче вона впасти не може.

100.000 ЗОЛОТИХ РІЧНО НА ЦІЛИ УКТОДІ ДОБУТИ МУСИМО!

Двомісячні видатки УКТОДІ покриває річний чинш з Дому Українських Інвалідів, який закуплено за гроші заокеанських братів. Решту мусить зложити Українське Громадянство добровільними жертвами і членськими вкладками. Нехай відтепер не буде ні одного українця, ні одної українки, що не був би членом УКТОДІ, або не зложив би жертви відповідно до своєї спроможности!

ЛИСТОПАД — МІСЯЦЬ УКРАЇНСЬКИХ ІНВАЛІДІВ!

ЖЕРТВУЙТЕ ВСІ, НАСКІЛЬКИ ВАС СТАТИ!

Для нашої будучности не є байдуже, чи громадянство сплатить інвалідам затягнений моральний довг, чи покине їх безпомічних власному горю.

Дохід з листопадових свят присилайте на інвалідів!

Нехай надія на Вас не заведе очікувань інвалідів!

УКРАЇНСЬКЕ ТОВАРИСТВО ДОПОМОГИ ІНВАЛІДАМ,
Львів, Потоцького 48.

В. Британія не може вернутись до боротьби партій.

ЛЬОНДОН, 30. 10. ПАТ. Перед недалекими виборами англійського парляменту прихильники прем. Мекдональда уладили політичний бенкет, на якому явились заступник премієра Болдуін, міністр закордонних справ Саймон і коло 300 послів, прихильників уряду національної єдности. На бенкеті промовляли прем. Мекдональд, Болдуін і мін. Саймон. Промовці підкреслювали, що В. Британія не може дозволити собі на поворот до давної партійної політики і до партійної боротьби. Всі три висловлювались за тим, щоб утримати уряд національної єдности. Найважнішою була промова Болдуіна, провідника консерватиної партії, яка підтримує уряд. Болдуін візвав усіх присутніх, щоби піддержали основу уряду національної єдности. Провідник консерватистів звернувся до виборців, щоби довіряли теперішньому урядові і допомогли йому виконувати владу теж у найближчій каденції. Його промова залишила незатерте враження. Провідники теперішнього уряду національної єдности Мекдональд, Саймон Болдуін та їхні прихильники змагатимуть перевести найближчі вибори до парляменту на тепер. основі національної єдности.

Нові труднощі підчас морських переговорів.

ЛЬОНДОН, 30. 10. ПАТ. Підчас нарад японської делеґації з американською японці виясняли, які кораблі є на їх думку зачіпною зброєю. Японці домагаються, щоби скасовано панцирники, кружляки, містоти понад 10.000 тон т. зв. авіоматки, себто кораблі, на яких є летовище для літаків. Підчас дискусії над пропозиціями японської делеґації дійшло до дальших суперечок між дел. В. Британії і Зл. Держав. Делеґація Зл. Дер. відкинула рішуче всі проєкти Японії, В. Британія схильна піти на деякі уступки. Американська делеґація покидаючи наради не скривала свого розчарування, що британська делеґація не піддержала становища Злучених Держав. Після закінчення наради появився офіційний комунікат, що делеґації Злучених Держав і В. Британії обговорювали теперішній стан переговорів.

Аґенція Райтера підкреслює: Представники обох держав ствердили, що теперішнє становище дуже напружене і тому за всяку ціну треба продовжати переговори.

43 дітей вбили в Овієдо.

Число вбитих і ранених в Еспанії.

МАДРИД, 30. Х. П. А. Т. Премієр Леру заявив, що в боях в Астурії згинуло 220 вояків цивільної гвардії, ранених 743 особи. Підчас боїв в Овієдо вбили 43 дітей.

ПАРИЖ, 30. Х. П. А. Т. Премєр Леру потвердив вістку, що в Овієдо вбили журналіста Люї де Сірваля. Редактора Сірваля арештувала оборона. Підчас пересдухання на поліції редактор зорухнувся. Старшина боявся, що журналіст хоче кинутись на нього і тому застрілив Сірваля.

27 лівих організацій колишніх військових вислали до еспанського прем. Леру телеграму, щоби засуджених повстанців на кару смерти не розстрілювали.

МАДРИД, 30. Х. П. А. Т. Після наради прем. Леру з представником кортезів Альбою рішили скликати кортези на нараду на 2. листопада цього року.

При всяких нагодах збирайте датки на мандрівні бібліотеки, які підуть на західні землі.

Найбільша дата наших днів.

Львів, 30. жовтня 1934.

Кожна велика невдача спонукує до рефлексій, кожна програна викликує критику, яка здебільша приймає навіть форми самобичування. Аналіза причин політичної невдачі це той науковий дослід, який своїми зисліддами, своїми конкретними висновками, має стати дороговказом на будуче: не допустити до повторення попередніх промахів та позитивно дати такі вказівки, які відзискалиб утрачене.

Невдача визвольницького здвигу рр. 1917—20, на Наддніпрянщині й у Галичині, викликала вже цілу велику українську літературу. Не маємо навіть на увазі белетристики, опертої на визвольницькій тематиці, — а ту безліч споминів, історичних нарисів, розвідок і статтей, яких автори порушували ріжні моменти національного підйому і національної трагедії, освітлюючи їх крізь призму свого світогляду. Але цікава річ: серед усіх тих моментів є факти, яких не торкнулася нічия критика, є дати, які не викликали сумніву ні в одного очевидця чи історика. Пригадаймо наприклад навіть такий памфлет, яким по суті є „Відродження нації" В. Винниченка, — книжка, яка може послужити за зразок, як не слід писати історії визвольницького руху. Навіть у тій книжці, в якій автор зогиджує вже всі святощі, одна річ стоїть вище понад його злобою. Це сам факт національно-визвольницького зриву, це відгук петроградських подій у Києві і дата І. Універсалу.

І коли візьмемо напр. іншу книжку, поважний твір, присвячений виключно листопадовим дням, найдемо там теж чимало критичних уваг, чимало міркувань, пройнятих жалем чи до осіб, які не доросли до свого завдання, чи до нещасливих обставин. Те саме находимо у всій політичній публіцистиці, присвяченій цілості всеукраїнської революції або її поодиноким періодам, — воно торкається теж дипльоматичної акції після ліквідації воєнних фронтів і пізнішої діяльности краєвого політичного проводу — аж по нинішній день включно. Багато у такій критиці переборщення, вплітаються туди інколи й особисті амбіції чи погляди наскрізь субєктивного характеру. Однак критика й автокритика сама собою річ у політиці необхідна: творча позитивна критика є тим свіжим подихом, що не дає заплісніти політичним критеріям та пригадує, що нема людей непомильних. І коли поза скобкою всякої критики стоїть якась дата, то це найкращий доказ, що не можна її ставити нарівні з якоюнебудь, навіть найважнішою політичною подією. І коли й у згаданій книжці та взагалі ніде ніхто ніколи не торкався самої дати 1. листопада, то діється це тому, що Перший Листопад перейшов до української історії не як один вдатний чи невдатний політичний виступ, лише як реалізація національного ідеалу, який не підлягає критиці.

У цьому й вага цієї дати, якої не можна порівнювати з ніякою іншою датою. Це не є один із придорожних стовпів на шляху до мети. Це була сама мета, — здобута і — втрачена. Можна і треба дискутувати про причини, через які ми ту мету втратили, але чи можна дискутувати про вартість самої мети, про вартість національного ідеалу, свідомість якого рішає про те, чи нарід залишився етнографічною масою чи перетворився у націю в модерному розумінні. У цій площині самі реалізаційні можливости ідеалу — це річ другорядна. Так само, як напр. сучасний імперіялізм італійського фашизму чи німецького національ-соціялізму став не так голосом актуальної практичної політики, як радше засобом переродження психіки зневіреного й розсіяного народу, так само ідеал державности недержавної нації є засобом втримання її на рівні новітніх свідомих націй.

Через те у дні Першого Листопада нема у нас поділу на політичні партії з ріжними поо-

програмами, ріжними тактиками, — нема в той день мови про політичні концепції ані конюнктуральні орієнтації, — нема вдоволених ані малконтентів: є лише свідомі члени нації і сама нація. У тінь поринають обставини, серед яких був можливий історичний 1. Листопад 1918 року, — і сам той рік не грає ролі: грає ролю символ обєднання всього народу.

І тому й святкування 1. Листопада не є політичною манїфестацією чи демонстрацією: участь у 1-Листопадовому Богослуженні чи на сходинах якогонебудь товариства — це признання себе до приналежности до української нації, до спільноти з усіми, хочби найбільш політично здиференційованими земляками. Тому це найбільше свято всіх без виїмку галицьких українців, — тому й цієї історичної дати не всилі вимазати ані перекресати ніякі дати пізніші: бо вона живе у серці і в душі народу, яка є безсмертна.

Моральна інфляція нашої доби.

III.

Змалювати цю моральну інфляцію в цілому її обсязі вимагало би написання спеціяльної розвідки. Тут я можу лише у загальному огляді зробити перегляд типовіших її проявів, щоби відтак мати змогу проаналізувати істоту цього явища. Отже моральна інфляція відбилася дуже неґативно на громадській думці та пресі. І в цій царині ми є свідками наявного розкладу та занепаду. Незалежна публична опінія чи преса сьогодні виїмок. Вони також цілковито були підпорядковані інтересам біжучої політики. *Політичний конюнктуралізм* запанував у них непереможно. Не тяжко булоб навести силу прикладів на ствердження цього факту. Але досить буде одного, а саме — ставлення світової опінії та преси до Совітів; характерним для нього є відсутність етичного критерія і перевага моментів лише хвилевого політичного утилітаризму. Або пригадаймо собі той саботаж, з яким зустрілася в совітофільських колах торічна рятункова акція в справі голоду на Радянщині. Річ перед 1914. роком зовсім неможлива.

Нещодавно економічний диктатор Німеччини д-р Шахт — зазначив, що завданням преси є лише *хронікальна реєстрація фактів*, а не їх громадське чи політичне освітлення. Таким ставленням справи журналістика тратить своє функціональне призначення, як суспільнотворчий чинник. У державах з диктаторським режімом вона справді була змонополізована на послугах пануючої політичної доктрини. В СССР, Італії, Німеччині вільної преси вже нема. Не менше шкідливою є дуже поширена *запроданість* сучасної преси. У звязку з аферою Ставіського виявилося, що багато французьких часописів користувалося грошевими субсидіями цього гохштаплера. Не є ніякою таємницею, що з диспозиційного фонду держави або великих промислових концернів систематично купують часописи по цілому світі, особливож дуже поширена бульварна преса, яку багато читають, та яка масово деморалізує таким чином громадську опінію. Як це мусить відбиватися на моральній вдачі журналістів?! Сьогодні він здебільшого наймит, що не сміє мати власних засад і переконань, коли хоче істнувати. Майже побутовим явищем є те, що журналісти мандрують з одного часопису до іншого зовсім протилежного напряму. Вчора він був демократ і республиканець; сьогодні він фашист і прихильник диктатури; не знає де й що писатиме він завтра! Таке звироднення публіцистики тепер не є чимсь надзвичайним. Загал до цього привичається і толерує. Такий занепад преси та розклад громадської думки — це дальший жахливий доказ сучасної моральної інфляції.

Іншим не менше загрозливим її симптомом, можна уважати перемогу *політики над наукою*. Вільність наукового досліду в багатьох країнах стала вже спогадом минулого. В Совітах обовязує діялектична метода. Вчений, що опиняється з нею у супречці, мусить прилюдно каятися і зрікатися своїх „блудів". У Німеччині наука цілком підпорядкована *расоманії*, культові мітичних праґерманських чеснот. Також фашистівська Італія дуже обмежила свободу науки, примусово підпорядковуючи її інтересам державної ідеольоґії теперішнього ладу. Наука без права вільного досліду — є рослиною без коріння. Не дивно, що фільософічний конґрес, який на початку вересня цього року відбувся у Празі, мусів прийняти оцю програмову й дуже симптоматичну заяву: „Тут з багатьох країн світа на VIII. міжнародньому конґресі зібрані фільософи знову й урочисто манїфестують віру у своїх великих попередників, у свободу духа й сумління та право всіх людей вільно й без насильного обмеження висловлювати погляди, *які вони щиро уважають правильними*".

Ця заява є документальним ствердженням одного з найзагрозливіших проявів моральної інфляції, що захопила вже також і царину науки.

Можна булоб так по черзі констатувати отруйний вплив цієї недуги нашого часу у кожній ділянці громадського життя. Судова й кримінальна хроніка часописів щодня постачають численні її докази. Фінансове й господарське життя скорумповане тепер як ніколи досі. Згадаймо бодай крах і самогубство „сірникового короля" Кріґера, цього одного з найбільших капіталістичних потентатів, який у дійсності був найбільшим грошовим авантурником нашої доби. Або афера Ставіського, що відкрила страшне заґанґренування не лише господарських, але й урядових установ, політичних діячів і преси у Франції. Візьмім далі для прикладу американське „*ґанґстеризм*" цей типовий приклад пляново орґанізованого бандитизму, з яким не може дати собі ради держава. Що моральна інфляція розідає родину, яка переживає крізу, це майже природно. Проте, іноді вона виявляється тут у формах, перед якими безрадно опускають руки старі досвідчені криміньольоги. Для ілюстрації один факт, що стався на початку літа в Празі. Юнак школяр — 16 років з наказу й під примусом своєї матері задушив старшу заможнішу жінку, щоб ограбувати її й таким чином придбати гроші. Отже злочин, що в історії криміньольоґії є майже унікатом. Сюди треба віднести далі також незвичайно поширену тепер *дитячу злочинність*, як вислід безпритульности, занедбаности виховання, розкладу родинного життя, вплив невідповідної лектури детективізму і кіна. Ось кілька прикладів для ілюстрації: 11-літній хлопець вбиває дволітню дівчину; мотив злочину — бажання відібрати їй солодкий пиріг, що їла ця дівчина (Чехословаччина); ґімназисти старших кляс на зразок „ґанґстерів" і під впливом кіна орґанізують банду, яка рабує і вбиває між іншим багатого фабриканта (Румунія). Бувша учениця шостої ґімназіяльної кляси орґанізує банду розбишак, що спеціялізувалися до тяжких рабунків (Морава). Не знаю, але, на мою думку, ця дитяча злочинність — це чи не найжахливіший прояв теперішньої моральної інфляції, доказ, що сучасне суспільство заґанґреноване під цим оглядом наскрізь аж до своїх біольоґічних фундаментів. Відомий французький письменник А. Жід — дав жахливий малюнок цієї сучасної дитячої злочинности у своєму документальному романі „Фальшівники грошей".

Я лишаю осторонь за браком місця прояви моральної інфляції у сфері сексуальній, де вона, річ ясна, має дуже вдячне поле для поширення і де можна констатувати найогидливіші приклади цієї недуги нашої доби. Не можу тут не згадати про ще один вияв, з погляду громадської етики незвичайно важний. Маю на увазі *провокацію й конфідентство*, що стали тепер, на жаль, майже побутовим явищем у політичному житті. Найстрашніше те, що це лихо захопило та розїдає також *молодь*, яка, заплутавшись у нетрях політичного авантурництва, скочується іноді на дно найогиднішої азефщини.

Цей малюнок сучасної моральної інфляції може комусь видатися занадто чорним, а на загал песимістичним. Мовляв, усе це бувало також давніше в ріжних епохах людської історії. З та-

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З 1. ЛИСТОПАДА 1934.

Д-Р ЕВГЕН ОЛЕСНИЦЬКИЙ 13

СТОРІНКИ З МОГО ЖИТТЯ.

Ще як сільський школяр я запопадливо читав усе, що діставав у руки. Я читав тоді „Поезії" Устіяновича М., „Ластівку" Наумовича, вижидав нетерпеливо появи кожного числа тижневика „Неділя". Особливо цікавили мене всякі історичні твори, тож я вичитував пильно з „Галичанина", додатку до „Слова", історію Руси Діди́цького та любувався особливо описом козацьких війн. Крім того любив я дуже приглядатися географічним картам. У школі був гльоб і велика карта Европи. Дома був великий атляс Штіллера, власність мого старшого брата. Моїм наймилішим заняттям було цілими годинами приглядатися тому атлясові, вдивлятися в поодинокі карти, слідкувати за бігом рік, вишукувати великі міста та застановлятися над їх віддаленням від себе. В мене вродилося велике замилування до географії і горяче бажання побачити колись на місці все те, що я бачив і за чим слідкував на картах, побувати у високих горах, їздити морем і ріками та оглядати великі міста. Це замилування витворило в мене знову зовсім нові бажання і пориви та випирало поволі світогляд, закрашений церковщиною. Одначе почищо, замість у далекий світ, треба було їхати до недалекої Теребовлі; але й це було звязане зі значними змінами мого положення, бо приневолювало мене вперше кидати рідну хату, родичів і моїх шкільних товаришів.

Тоді попрощав я рідне село, до якого вертався опісля хіба на короткий час на свята і ферії. Пізніше довелось мені деінде, далеко від Поділля, проживати, а проте воно стоїть мені до нині перед очима. Не визначається воно ріжноманітністю або мальовничістю, а є в моїй уяві красніше і принадніше від тих чарівних околиць, що я наоглядався їх досить у моїх подорожах по світі. Перед очима моєї душі мріють широкополі подільські лани, вкриті золотою пшеницею, що филюють під подувом вітру, немов море. Це найкращий вид, який я у своїм житті бачив. Таких збіж нема на цілім світі. Це невичерпані, богаті скарби української землі, що вяжуть мене споминами літ дитинних і почасти молодечих. Не було в мене більшої розкоші, як літньою порою, коли збіжжа цвите, або достигає перед самими жнивами, в теплу місячну ніч іти або їхати ланами вкритими збіжжами. Який тихий маєстат бє від тих ланів, яке почування переймає людину повну свідомости, що це скарбниця цілої людськости, головне джерело удержання, яке живить увесь світ! А який дивний, проймаючий запах іде від тих ланів! Такого запаху не стрічав я ніде більше, лиш на нашому Поділлі. Воно зовсім не романтичне, а промовляє до мене все чаром поезії. А нині, коли це пишу, те Поділля в руках неприятеля, під московською займанщиною, зпід якої правдоподібно вже не видобудеться. Там і моє родинне село і могили моїх родичів. Я вже їх не побачу ніколи. Страшна туга переймає мою душу, а золоте Поділля мріти буде перед моїми очима до смерти.

VIII. ДВА РОКИ В ТЕРЕБОВЛІ.

В Теребовлі увійшов я в зовсім інші відносини. Передовсім опинився я з усіх боків окружений польщиною. В школі — польська мова викладова, учителі й ученики говорили лиш по польськи. Таксамо і дома чув я і бачив лиш польщину. Мене помістили на станції в директора головної школи, Ґрімберга. Був це старий засохлий „Schulmeister", родом німець, та вже спольщений. Його сини були вже в польському повстанні 1863. р. і в хаті панував польський дух. Було нас на станції кількох хлопців, та з них був, крім мене, лиш один русин, також попівський син, Аполльон Головацький. Зрештою самі поляки, сини офіціялістів та посесорів з околиці. Всі говорили лиш по польськи та насміхалися з нашої рущини. Я був окружений польським морем, хіба часом десь у закутку говорили з товаришем нишком по нашому, щоб ніхто не чув та з нас не насміхався. В школі учителем нашої кляси був з роду русин, Кирило Електорович, якого батько був дяком та звався Когут і перемінив собі назвище на Електорович, знаючи, як дяк, що в нашій евангелії когут називався алектор. Та наш учитель був уже цілковитий поляк, від якого не чули ми рідного слова.

Вся наука в школі не лиш велася в польській мові, але й була пересякла польським духом. Поза тим, що було в книжках, учили нас при всіх нагодах про Польщу, її давню славу і блеск, так, що ми повинні були прийти до переконання, що все польське є високе, гарне і благородне, супроти чого все, що руське му-

[...]ним твердженням можна погодитися тільки з деякими застереженнями. Все таке дійсно бувало. Але ніколи, бодай, у новітній історії, оця моральна інфляція не була таким масовим та майже епідемічним явищем, як тепер. У цьому власне й полягає критичність нашої доби. Була впр. афера панамського каналу; але у спадщині по ній залишилося слово панама для значення моральної інфляції грошевого порядку. Або була впр. голосна свого часу справа безвинно засудженого Драйфуса. Але вона викликала стихійний протест усього кращого й живого, що мала тоді Франція. Пригадаймо лише виступ Золі з його історичним „Я обвинувачую!", що здемаскував закулісові мілітарні інтриги та впливи на суд у цій справі. Не забудьмо, що вона була приводом до заснування Ліги захисту людських прав і що, нарешті, — полковник Драйфус був не лише морально, але й судово зовсім реабілітований!

А сьогодні?! Політичне насильство й злочин стали майже нормальним явищем. Автократичні диктатури шляхом зполітизованої юстиції легалізували терор пануючої монократичної партії. Приспане та здеморалізоване політично світове сумління і опінія мовчать, а якщо й реагують, то залежно від своєї політичної орієнтації. Одні бачать лише злочини фашизму та гітлеризму; інші — большевизму. Але нема того вищого й безстороннього почуття справедливости, яке однаково засуджувалоб та протестувалоб проти всіх злочинів і насильств, незалежно від того, де вони діються — у Москві чи в Берліні, в Римі або Відні, словом — денебудь. Навіть Ліга захисту людських прав зполітизувалася, зраджуючи свою первісну місію та традицію. Вона не спромоглася на захист жертв большевицького терору й останніми часами виступає виключно в обороні европейських комуністів — жертв фашистівського судового терору. Власне оцей брак однодушного протесту культурного світу в обороні людських прав і проти сучасної зполітизованої юстиції та масового політичного терору, — є, мабуть, найсумнішим й найзагрозливішим проявом сучасної моральної інфляції, клінічну аналізу якої находимо у безпросвітньо-песимістичному французькому романі Селіна: „Подорож аж на кінець ночі", що є немов, апокаліптичним малюнком морального дна нашої доби.

О. І. Бочковський.

—o—

Воєнний стан на Кубі.

ГАВАНА, 30. 10. ПАТ. Внаслідок кривавих боїв між політичними партіями проголошено воєнний стан. Поліція арештувала багато осіб. Уряд припинив конституційні свободи для громадян на просторі провінції Гавани і Сантіяго.

Цвинтар українських полеглих на Янівськім.

З приводу завершення тревалого упорядкування могил українських полеглих на Янівському цвинтарі.

У Львові похоронені українські полеглі на обох цвинтарях: на Личаківському і Янівському. Саме на Янівському завершено недавно упорядкування могил українських полеглих, про що варто написати ширше — в науку й до наслідування всім філіям Товариства Охорони Воєнних Могил, які ще досі на своєму терені не перевели тревалого упорядкування воєнних могил.

На величезному **Янівському цвинтарі у Львові є найбільше могил українських полеглих з цілого краю.** Вони зібрані у великому чотирокутнику, де похоронено ок. **1.000** українських вояків, полеглих від куль, або померших від пошестей та від виснаження по львівських шпиталях. Є там теж трохи могил інтернованих цивільних українців, є теж могили незнаних полеглих. Могили переважно одиничні, але є теж немало могил збірних. Між могилами, що криють у собі кости українців, є також 12 могил цивільних осіб польської народности, що лежать у різних місцях того цвинтарика. З того сімома могилами опікуються родини померших, п'ятьма — ніхто.

Заходом Товариства Охорони Воєнних Могил у Львові переведено **в цьому році остаточно тревале упорядкування отсього Янівського цвинтаря.** Започаткував ту працю ще виділ Т.О.В.М. під проводом незабутнього голови, пок. **Бронислава Янова,** що перед трьома роками сам спочив у найближчому сусідстві цього цвинтаря. За його головства поставлено там **440 бетонових хрестів** та впорядковувано щороку всі могили при помочі пластунів.

Теперішній виділ Т.О.В.М. під проводом дир. Кривуцького вів далі відповідну акцію, щоб добитись дозволу від компетентної влади на тревале упорядкування того цвинтаря. На дозвіл прийшлось чекати повних два роки. Вкінці **Т-во дістало цей дозвіл:** воєвідство затвердило предложений йому проєкт (з деякими змінами), а львівський магістрат зрікся по всі часи всяких такс, які побирає за місце під могилами. **Дозвіл цей Т-во дістало в січні ц. р., до праці забралося у травні і завершило всі роботи у вересні.** Всю працю перевела **Кооператива Інжинірських Робіт** (КІР) під проводом **інж. Пясецького** коштом ок. 13.000 зол.

Тепер той цвинтар-чотирокутник виглядає так: Упорядкованих українських могил на ньому є **648** (в деяких спочиває 2—3 і більше полеглих). Всі могили уложені симетрично й обведені бетоном, при чому в середині кожної залишено місце (землю) на цвіти. В голові кожної могили закріплений бетоновий хрест на зразок староукраїнських, на якому вирито імя, назвище, ступінь і частину, до якої належав похований. Вгорі цвинтаря висипана по середині доволі **велика збірна могила,** на якій видніє високий дубовий хрест. Біля тої могили і того хреста духовенство відправляє щороку поминальні богослуження. На жаль, виділ Т.О.В.М. не мав змоги уладити там більше вільного простору, тому поза духовенством і хором у тому місці ніхто більше не стане. Весь терен того цвинтаря спадає легко до полудня. Тому, що він глинкуватий і підчас дощів сильно розмокається, засипано його верствою чорного жужля. Зроблено це ще й тому, що чорна барва жужля дуже добре гармонізує з бетоновою оправою могил і їх стрілецькими хрестами. Весь той цвинтар творить **цілість сам для себе.** Він обведений з усіх чотирьох сторін колючим дротом і має два вигідні входи від сходу і заходу, які в потребі можна замкнути.

Таким робом маємо ми вже як слід і на довший час упорядкований цвинтар українських полеглих на Янівськім. Завдячуємо це виділові Т.О.В.М. і КІР-ові, що вивязався як слід з принятого на себе завдання. А передовсім завдячуємо це **жертвенности українського громадянства,** яке на поклик Т.О.В.М. зложило ще перед кількома роками поважні грошеві жертви на ту ціль, розуміючи добре вагу такого упорядкованого цвинтаря для сучасних і будучих поколінь.

Тепер лишалось би ще виділові Т.О.В.М. у Львові занятись відповідним упорядкуванням могил українських полеглих, що розкинені на **сусідньому полі-квадраті,** яке лежить ліворуч від нашого цвинтаря. На тому полі похоронено поруч і всуміш із денікінцями та большевиками також немало вояків, **членів У. Г. А. та армії У. Н. Р.** Крайня пора, щоб і їх могили були упорядковані та дістали хрести з написами. Спис полеглих, що похоронені у тих могилах, зберігається у львівському воєвідстві.

І ще одно. Коли вже наш цвинтар на Янівськім як слід упорядкований, то чи не перенестиб нам туди **тлінні останки Українського Невідомого Стрільця?** Вониж спочивають і досі в зовсім невідповідному місці, на мокляку на самій долині цвинтаря — в сусідстві могил чи то самовбивників, чи розстріляних або повішених на основі присуду суду. Про це мусять теж подбати виділ Т.О.В.М., бо цей обовязок випливає з його статуту.

І. Н.

В. Британія займе Ісляндію.

Данська преса повідомляє, що між великими державами дійшло до суперечок за Ісляндію, яка має важливе стратегічне значіння, бо лежить на шляху до Атлянтійського і Ледового океану. Ісляндія намагається здобути повну незалежність від Данії. Одночасно В. Британія задумує прилучити Ісляндію до Англії, як нову домінію.

—o—

100.000 рекляммацій.

САARБРІКЕН, 30. 10. ПАТ. Плебісцитова комісія дістала 100.000 рекляммацій від невдоволених виборців. Багато з них безпідставні. Одначе комісія їх розгляне, щоби зладити списки виборців до 9. листопада ц. р.

—o—

ПО ШИРОКОМУ СВІТІ.

— В Анкарі відбулося національне свято Туреччини з нагоди роковин проголошення республики. Мін. Тітулеску, Максімос і Єфтич склали побажання през. Кемалеві Паші.

— Литовська поліція викрила в селі Ковалішкі у землевласника Гавсдерфера вибухові матеріяли, які були закопані в городі в глибині одного метра.

— Недалеко Яс упав літак. Летун і старшина тяжко ранені.

— Чехословаччина признала для СССР 458 міліонів корон кредиту на вивіз товарів до СССР.

— На вічу 5.000 комбатантів у Кан рішили піддержати уряд прем. Думерга. Зате домагалися, щоби уряд вів боротьбу з безробіттям, зловживаннями, змінив конституцію і зреорганізував поліцію.

[...]ало представлятися низьким і нікчемним. Два роки вчилися ми польської історії, уложеної віршами, яку нам диктував учитель у школі, а ми її мусіли записувати і вчитись напамять. Історія та зачиналася словами:

„Gdzie Wisła nurtu bystrego toczy srebrzyste bałwany,
Lech aż od morza Czarnego prowadzi dzielne Słowiany.
Gdzie gniazdo orle znajduje, tam miasto Gniezno buduje.
Sto lat rządzi Lecha plemię, a Polską zwano tą ziemię".

До двох літ мусів кожний ту історію уміти цілу напамять. Так уміли братися до діла поляки, діставши в 1867. р. в руки всю владу в Галичині. Було це по пруській війні, після дуалістичного перестрою монархії. Тоді поза плечима нашого народу і потайно все підготовано і долю цілої Галичини, отже й нашого народу, віддано в руки поляків. У школах заведено польську мову, так само в урядах. Польщина запанувала в цілому публичному житті. Поляки взяли у свої руки ввесь край, повіти, громади і робили все, щоб закріпити польські впливи й польське панування. Відчував я все те на собі, хоч не розумівся ще на політиці. Але чув я добре, що мені діється кривда, що мені забороняють бути русином, що я мушу критися зі своєю мовою, стидатися своєї віри, — та нераз у кутках гірко з жалю плакав. Вікна нашої хати виходили просто на гору, на якій стоять руїни теребовельського замку. Я знав це все, що на тому місці був замок колишніх руських князів, що вони збудували також і монастир, якого руїни стоять на другій горі, дальше в лісі, отже що тут панували колись руські володарі. Та про це не згадував ніхто ані словом, а зате говорили скрізь і все про геройські діла Софії Хшановської, що обоp[о]нила теребовельський замок перед турками та про подвиги польських королів. Так отже і наше історичне минуле і славу предків перед нами заслонювали.

Одинокою руською душею в Теребовлі, до якої я міг звернутися, був наш катехит, о. Павло Свистун, молоденький, щойно свіжо висвячений священик. Він живе ще нині, був перед війною парохом у Козовій коло Бережан. Московська інвазія прогнала його з численною родиною до Відня і я тут стрінувся з ним як з 75-літнім старцем. У Теребовлі ходили ми в теплі місяці щоденно рано перед школою разом з учителями парами до костела і церкви, де о. Свистун відправляв Службу Божу. Це були для мене найприємніші години з цілого дня, бо тоді ми, руські ученики, були самі з собою, говорили по своєму, були в своїй церкві та співали свої церковні пісні. Та сталося раз, що мої польські товариші, з якими я разом мешкав на станції, заманили мене до костела. Зробив я це з цікавости, як виглядає костел, в якім я до того часу не був. Костел був справді великий і гарний, одначе мені там зробилося якось страшно і сумно. Гук органів, труб і бубнів, яких уживали при відправах, разив мене та до того почала мене гризти совість, що я покинув свою церкву, так, що я, не діждавшись кінця богослуження, вибіг з костела і побіг просто до школи. З цієї причини терпів я довший час докори совісти і не був би більше за ніщо в світі зробив чогось подібного.

(Далі буде.)

Тіням Поляглих.

Яким сьогодні Вас вітати словом,
Щоб докотилось під зжовклу мураву,
Щоб передало, що Ваші могили
Й хрести погнилі шумлять Вашу славу —
І малим дітям розказує мати,
Як ви уміли за волю вмирати...

Яким Вас нині розбудити звуком,
Щоб Ваші Тіни до нас наблизились
Та зрозуміли нашу вбогу мову
І няли віру, що Ви нам приснились —
Бо око, серце память і сумління
Вас понесуть в далекі покоління...

Сини — борці, батьки — гладіятори!
Холод і голод стискали Вам руку,
А Ви стояли приказові вірні,
Поки кров Ваша не збагрила бруку,
Поки над Вами не знялась трівога:
Вийти живими — одна лиш дорога...

А всеж Ви Маратон і Термопілі
І Берестечко і грізна Полтава,
Бо наш Іван не кривсь у запіллі
І лиш по ньому ще лунає слава,
Що над нами довго ме шуміти —
І довго мати вчити буде діти:

„Була листопадова ніч. Над Львовом
Погасли зорі і туман стелився"...
Яким за Вас молитись нині словом,
Щоб у житті нам сміливий сон приснився,
Щоб пережили ми такі хвилини,
Коли одніський порив не загине...

Яким до Вас промовить нині словом,
Щоб Ваші Тіни серед нас явились
І щоб ми з ними завели розмову
Про горді дні, що наче то приснились
І кинули нас в безнадійні глуші
Та затроїли нам серця і душі...

*

Сини — борці, батьки — гладіятори!
Проснітьcя, встаньте й станьте поміж нами!
Послухайте: запілля зводить спори
Ще і торгує Вашими хрестами...
Хай Ваших сконів нас спомин погодить,
А Ваша з'ява ще раз нас відродить!

Ст. Чарнецький.

Ліквідація одної нашої школи.

З історії державної учительської семинарії з українською мовою навчання у Львові.

З часописних оповісток („Діло" з днів 10. VIII. і 12. VIII. 1934.) довідується українське громадянство, що Міністерство Віроісп. і Осв. розпорядком з дня 17. червня 1934. Нр. II. С. 2745/34 перенесло II. державну вчительську семинарію (українську) до будинку I. державної учит. семинарії ім. Асника (польської) у Львові і віддало її управу п. Хелінській, директорці I-ої семинарії. У звязку з тим, як зачуваємо, перенесено одних учителів II-ої семинарії до I-ої та до інших заведень, других у нечинний стан. Також цілий інвентар II-ої семинарії передано до I-ої. Внаслідок цього II-а семинарія перестає передчасно істнувати як самостійна школа. Щоправда її ліквідація відбувається вже від двох літ, у звязку з новою шкільною реформою, яка касує вчительські семинарії, одначе, коли в інших семинаріях, нпр. в I-ій, і в усіх майже приватних, на місце касованих кляс потворили кляси нової гімназії, то при II-ій державній на це не дозволено. Вона, маючи тепер лише 4-тий і 5-ий курс, призначена на те, щоб щезла без решти, дотого вирвали її під кінець істнування з її власного ґрунту.

Початок II-ої семинарії сягає часів, коли ще йшли завзяті бої на нашій Землі за її приналежність. Заснована вона 10. травня 1919. р. заходами учителів українців давніх утраквістичних державних семинарій, жіночої та мужеської, після того, як польська молодь цих семинарій заявила була своїм дирекціям, що в одній лавці з українською молодю сидіти не буде. Головну заслугу при заснуванні семинарії поклали о. дир. Ю. Дзерович, дир. Амвр. Андрухович, пок. о. І. Рудович та пок. радн. і візитатор І. Матіїв. Прихильно поставився до тієї справи тодішний президент Ради Шкільної Краєвої п. Фридрих Цолль. Так повстали українські коедукаційні Курси семинарії під фірмою товариства „Учительська Громада", а дозвіл на їх заснування дала Рада Шкільна Краєва розпорядком з дня 10. червня 1919. р. ч. 1210/19/III.

Ще перед феріями 1919. р. т. є. в шк. році 1918/19. відбувалася наука в семинарійних Курсах. Курси обіймали повну семинарію старого типу себто чотири кляси і мали 55 учениць та 17 учеників. До них долучено також обі українські школи вправ, дівочу та хлопячу, давніх державних семинарій. Перший іспит зрілости відбувся в червні та в вересні 1919. р. під проводом радн. І. Матієва. Здало його разом 50 кандидаток, у тому числі також колишні учениці семинарії У. П. Т.

У дальших роках число кляс і фреквенція зростали швидко. І так у шк. р. 1919/20. були там такі кляси: дівоча I а і коедукаційні: I б, II, III, IV при фреквенції 198 дівчат і 42 хлопців. У шк. р. 1920/21.: дівочі кляси I а, I б, II а, хлопяча I в, коедукаційні II б, III, IV; фреквенція 269 дівчат і 61 хлопців. У 1921/22. шк. р.: дівочі кляси I а, I б, II а, II б, III а, хлопячі I в, II в, коедукаційні III б, IV; фреквенція 3[illegible] дівчат, 94 хлопців. У шк. р. 1922/23. дівочі кляси I а, II а, II б, III а, III б, IV а, хлопячі I б, II в, III в, коедукаційна IV б; фреквенція: 28[illegible] дівчат і 141 хлопців. Число дівчат зменшилось в порівнянні зі шк. р. 1921/22. тому, що Кураторія Львівської Шкільної Округи скасувала другий дівочий відділ першого курсу з початком шк. р. 1922/23. і 45-ом дівчата, прийняті ще перед феріями 1922. р. на перший курс семинарії, не дістали дозволу вступити до семинарії. Для цих неприйнятих СС. Василіянки основали привату вчительську семинарію. Від шк. р. 1923/24. почалось поступневе касування коедукації і хлопячих відділів та переміна семинарії н чисто дівочу. (Розп. Мін. Вір. і Осв. з дня 20. III. 1923. № 1412/I). Заразом доручили скасування хлопячої школи вправ, почавши від I-ої кляси. (Розпор. Мін. Вір. і Осв. з дня 20. III. 1923 № 10789/I). У тому самому шк. р. мала семинарія такі кляси: дівочі I. II., III а, IV б, IV в, IV б, хлопячі II б, III б, IV в; фреквенція: 288 дівчат, 121 хлопців. У шк. р. 1924/25. семинарія має пять повних курсів нового типу в 10-ох відділах. Дівочі кляси: I, II, III а, IV а, IV б, V а, V б; хлопячі: III б, IV в, V в. Фреквенція: 326 дівчат і 125 хлопців, разом 451, не рахуючи школи вправ. Це був вершок фреквенції та розвитку семинарії, хоч уже зарисоване було виразно її майбутне обмеження до пятьох виключно дівочих, кляс з максимальною фреквенцією около 240 учениць.

У шк. р. 1925/26. були такі дівочі кляси: I, II, III, IV а, V а V б; хлопячі: IV б, V в. Фреквенція 301 дівчат, 103 хлопців. У шк. р. 1926/27 було 5 дівочих кляс і одна хлопяча (V б); число дівчат 249, хлопців 45.

У дальших шкільних роках аж до 1931/32 включно, семинарія є вже чисто жіноча і має лише 5 відділів. Фреквенція в тих літах була така: у 1927/28. шк. р. 241, у 1928/29. 232, у 1929/30. 228, у 1930/31. 223, у 1931/32. 215. У шк. р. 1932/33. вже нема першого курсу, число учениць 162. У шк. р. 1933/34. вже нема двох перших курсів, число учениць 109.

Рівнобіжно з семинарією ліквідують дівочу школу вправ. Мін. Вір. і Осв. розпорядком з дня 4. IV. 1932. Ч. II. 2387/32 скасувало цілу дівочу школу вправ так, що в шк. рр. 1932-33 і 1933-34 мусіли кандидатки ходити на практичні лекції до міських народніх шкіл. (Шашкевича, Сенкевича і М. Магдалини) та до школи вправ СС. Василіянок. Безпосереднім приводом до цього була слаба фреквенція. Не зважаючи на те, що учительками школи вправ були першорядні сили і що майже всі діти школи вправ вчилися зовсім безплатно, почувалися в школі дуже добре та любили її, — у всіх чотирьох клясах було в останньому році її істнування несповна 50 дітей, з того в першій клясі 6. Поклики в часописах та заходи Батьківського Кружка, щоб піднести фреквенцію не придалися нінащо. Очевидно влада мала побіч виправдання, що замкнула школу, а вина цієї сумної події спадає на слабо ще освідомлену львівську українську громаду. Не можна того явища приписувати агітації за посиланням дітей до „Рідної Школи", бо в польських міських школах є багато українських дітей, що моглиб заповнити щонайменше десять українських шкіл.

Семинарією управляли: від заснування її до 30. вересня 1930. р. о. дир. Ю. Дзерович, від 1-го жовтня 1930 р., до 1. серпня 1931. р. д-р Р. Цегельський, а від 1. серпня 1931. р. до 19. серпня 1934. себто до останнього дня самостійного істнування її дир. Амврозій Андрохович. Число учителів хиталося між 28 (у шк. р. 1924-25) і 10 (у шк. р. 1933-34). Поміж учителями були непересічні сили, як нпр. д-р І. Раковський, п. посол[illegible] Мілена Рудницька, інсп. В. Кузьмович і ін.

Поінформований

До статті: Кілька слів про наші фабрики і промисл.

Заява Дирекції Союзу.

У статті „Кілька слів про наші фабрики і промисл", поміщеній у числі 292 „Діла" кинув автор, схований під буквою „В", цілу низку болючих замітів під адресою кооперації для загального закупу і збуту, а зокрема під адресою Повітових Союзів, їх Розділень і їх проводників. Усі ті закиди пороблені голословно і не підтримані ніякими фактами та цифрами. Цитати, вставлювані автором у не знати чиї уста, можуть мати для необзнайомлених враження правди і саме тому можуть викликувати невідповідаюче правді поняття про дійсно ворожий настрій нашої кооперації до нашого молодого промислу.

Тому цією дорогою взиваємо схованого під буквою „В" автора статті, щоби виявив своє імя і щоби подав на всі свої закиди докладні факти надужить з заподанням осіб, з датами, бо у противному випадку будемо цю статтю уважати звичайною клеветою, а автора клеветником.

При цій нагоді підкреслюємо, що саме кооперація майже в цілости розбудувала цей наш промисл, що саме вона його піддержує, закуповуючи його товари, а найкращими свідками того є самі промисловці.

Дирекція Центросоюзу.

Спростування п. В. Новаківського.

До Хвальної Редакції „Діла" у Львові.

В числі „Діла" 285. — 13530. з дня 24. жовтня 134. появилася стаття п. М. Рудницького п. з. „Місія й ексмісія великого мистця" і рівночасно з тим „Виснення управи управи Українського Національного Музею в справі О. Новаківського".

Дотично статті п. М. Рудницького не вважаю за доцільне на неї відповідати.

Натомісць у справі вияснення Українського Нац. Музею прошу помістити ласкаво слідуюче моє спростування:

Не є правдою, будьто би я через польську пресу невірно інформував про фондаційне майно та дохідність Нац. Музею, а натомісць правдою є, що ані польської, ані взагалі ніякої преси я не інформував ані про доходовість фондаційного майна Нац. Музею, ані про мій конфлікт з його управою, ані взагалі в ніякому напрямі нікому не уділяв ніяких інформацій. „Ґазета Поранна" в свому часі писала про мене статтю з нагоди мого ювилею і з того часу має у себе клішу моєї фотографії, яку видно тепер без мого відома ужила. Запримічаю при тому, що я преси не читаю і про появу нотаток у пресі довідався значно пізніше через третю особу.

Не є також правдою, будьто би я титулом чиншової належности за 8 літ передав до збірок Нац. Музею свій автопортрет, бо на ділі автопортрет передав я Нац. Музеєві даром і без ніякого процесу. Зате правдою є, що мешкання від 1916. р. до 1921. р. значить за час, за який платилося тоді здевалюованими грішми на ділі дрібні у внутрішній вартости чинші — згідно з пропозицією самої управи Нац. Музею заплатив я образами, між ними моєю композицією „Пробудження".

На кінець мушу додати, що я ніколи не відмовлявся платити чинш образами, так як з браку доходів не міг платити чиншу готівкою і многократно офірував я Нац. Музеєві через управу Нац. Музею сплату чиншу образами, але управа відмовилася приняти образи і жадала лише грошей. Колиж мене повідомлено, що Його Екселенція Митрополит поручив мені зложити титулом залеглого чиншу 4 відповідні образи, я передав до них ще 3 дальші образи, але мимо того Нац. Музей піддержує досі екзекуцію через ліцитацію моїх образів, як також процес за розвязання договору найму й опорожнення мешкання.

Львів, 30. жовтня 1934.

Остаю з правдивим поважанням

Олекса Новаківський.

Повне видання Шевченка.

Повне видання творів Т. Шевченка: т. II. Поезії 1837—42 рр. За редакцією Павла Зайцева. Український Науковий Інститут Варшава—Львів, 1934).

Ще й досі щорічні Шевченківські роковини належать у нас до тих виняткових національних свят, що мають деяке відношення до літератури. Відношення це прибрало вже закостенілу форму майже механічного обряду; хтось говорить якусь промову про Шевченка, повторяючи те, чим гімназисти заповнюють свої вправи; хтось деклямує, якийсь хор співає і тоді, як членам комітету під кінець такої маніфестації легшає на душі, неодному слухачеві стає невимовно важко.

Якби в нас була статистика проданих у Галичині примірників „Кобзаря“ за останніх 20—30 літ, то виявилось би, що навіть з нагоди кожних Шевченківських вечерниць не купує комітет ніодного нового примірника „Кобзаря“, щоб подбати за кращий текст або нові коментарі до поем буцім-то всім добре відомих.

Учили нас у школі нераз про переслідування „Кобзаря“ царською цензурою, а проте ті його видання, які лежали перед нами переходили теж „свою“ цензуру. Своєрідний був пієтизм деяких патріотів, що навіть справжнього тексту Шевченка видрукувати не хотіли!

Може прийшов уже час, коли навіть цензура не всилі найти у Шевченкових поезіях нічого небезпечного; історична перспектива вирівняла багато порахунків. Залишається тільки питання: чи не пора б пригадати нашому громадянству, що досі ми не мали повного видання Шевченка і що найшлись люди, які не зазагались узяти таку працю на себе.

Маємо перед собою перший том такого видання (означений як II-ий тому, що I-ий із життєписом Шевченка появиться щойно згодом) і вже на підставі нього можемо зорієнтуватись, як воно задумане і чим ріжниться від дотеперішніх. Редактор цього видання П. Зайцев у першій пояснюючій статті коротенько та ясно дає оцінку дотеперішніх видань. Більшість редакторів цих видань давала до друку тексти Шевченкових поезій не на підставі оригінальних рукописів. Одні вживали рукописів ріжної вартости і вибирували з них те, що підпало їм краще під смак, другі поправляли текст на підставі власних здогадів, ще інші, маючи під рукою вже деякі оголошені видання, складали із варіянтів одного тексту — один новий той, що їм видався найкращий. „Головною хибою всіх видань було те (про що писав Зайцев уже у 1914 р.), що редактори називали „Кобзарем“ усі поезії Шевченка та цілком нехтували волею поета, позбавляючи цілі групи поезій Шевченка тих заголовків, що їх поет тим групам давав.

Заповіджена Всеукраїнською Академією Наук повна збірка творів Шевченка явиться ще не скоро. А навіть, коли і вийде у світ вона буде недоступна для нас через китайський мур кордонів.

Видання Українського Наукового Інституту водночас наукове і призначене для якнайширшої маси читачів. Фахівці можуть заглядати до варіянтів тексту доданих в окремій частині, всі інші прочитають із цікавістю 17 коротеньких статтей (150 сторінок усього!), що пояснюють поодинокі поеми Шевченка і головні питання звязані з працею поета над ними.

Кожний із нас пригадує собі, яка мряка вповивала неодну поезію або неодин момент життєпису Шевченка, коли ми читали його твори ще на шкільній, пізніше й на університетській лавці. Ми почували неясно, що самі наші вчителі мають клопіт, щоб неодне розяснити. Нерідкі бували випадки, що самі видавці Шевченка додавали до поодиноких місць коментарі побудовані на нічим невиправданих здогадах або просто йшли за власною уявою, заплутуючи те, що і без пояснень не було ясне.

Великий життєписний матеріял, яким користується оце останнє видання У. Н. Інституту має ту незвичайну прикмету, що відкриває нам поза творами поета — живу людину, яка брала свої сюжети із безпосередніх спонук власного життя, яка знала, що хоче змалювати і чому це робить. Той галицький „Кобзар“, що досі тиняється по інтелігентських хатах поруч поодиноких томів якоїсь чужої всесвітньої історії колись купленої на сплати або безплатних додатків до часописів — книжка досі мало зрозуміла та мало читана, хоч так часто з неї деклямують і обовязково у школі пояснюють.

16 томів Шевченка це звучить для пересічного інтелігента як сензаційна новина! Від цієї сензації трохи ніяковіє, трохи гордіє патріотичне серце. Ніяковіє, бо мало хто досі думав про те, що робив Шевченко поза віршами, які склались на „Кобзар“, — гордіє, бо мати національного поета у 16 томах, це таки не те саме, що мати його у двох або й чотирьох.

За тою чисто зверхньою сензацією прийде друга справжня, якій доведеться присвятити ще неодну статтю. Досі панує у нас хибний погляд, що Шевченко самоук з дуже невеликою освітою, що плоди своєї уяви черпав у хвилинах перелетного надхнення, як це робить так багато „поетів“ неознайомлених ні з літературою своєї доби ні із засобами поетичної праці, доступними майстрам слова з великою інтелігенцією і справжнім світоглядом. Той великий апарат, з яким приступають щораз-то нові дослідники до видання Шевченка — все ще за малий, щоб охопити всю його величину. Може оця нова збірна спроба, в якій візьме участь 40 осіб, наче при редагуванні енциклопедії, зможе віддати Шевченкові те, що йому належиться.

м. р.

За океаном.

ВЕЛИЧАВЕ УКРАЇНСЬКЕ ЛЕТУНСЬКЕ СВЯТО В КАНАДІ.

В неділю 7. жовтня в Торонто, Онтеріо (Канада), відбулось величаве летунське свято, на яке прибув літак „Україна“ з Дітройту, Мишиґен. Це було третє з черги українське летунське свято (після Дітройту й Шикаґо), а перше на канадійській землі. У святі взяло участь 3.000 українців з Торонто й околиці. Були делеґати з Дітройту й Шикаґо. Погода була гарна, хоч день був вітряний та холодний. Появу літака „Україна“ привитав зібраний нарід одушевленими окликами „Слава“! Свято піднесло високо настрій українського громадянства та лишило гарний спомин. На летунські школи зібрано поважну суму.

ІДЕЯ ЦІЛОДЕННОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ ПЕРЕМАГАЄ.

Нюйорська українська громада мабуть останння щодо виглядів на цілоденну українську школу з причини особливих труднощів. А все таки теперішня управа української греко-католицької парохії йде невпинно вперед для зреалізування тієї думки.

В неділю, 14. X. відбулось заходом парохії велике зібрання в церковній салі на американський лад. Була уладжена вечеря з участю коло 350 осіб, на яку прибув також і єпископ Константин з Філядельфії.

Після вибору п. Дмитра Галичина товстмайстером, пішла ціла низка промов на шкільні теми. Першу виголосив еп. Богачевський, дальше о. Володимир Лотович, п. Василь Лазута, о. Йосиф Чаплинський, п. Ілля Гузар, о. Филимон Тарнавський, п. Степан Ярема, д-р Семен Демидчук та о. Петро Понятишин.

Збірка, уладжена після промови о. Лотовича, принесла 200 дол.

Єп. Богачевський прибув з почотом околичних священиків з подібного свята в Нюарку, Н. Дж., і ще того самого вечора поїхав до Української Католицької Вищої Школи у Стемфорді, Конн.

Нюйорська громада після вечері пішла в цілости на забаву з танками до Народнього Дому. Був це зразковий вечір з метою прислужитись народній справі.

УЧАСТЬ УКРАЇНЦІВ У КАТОЛИЦЬКІЙ МІСІЙНІЙ ВИСТАВІ.

Бруклинська католицька епархія уладила від понеділка 15. жовтня до понеділка 22. жовтня місійну виставу під протекторатом „Товариства для поширення віри“. В ній бере участь також і „Католицьке Товариство для допомоги Близькому Сходові“. Це товариство запросило до участи й українську греко-католицьку парохію з Нюйорку з церковними річами нашого обряду. До помочі прийшли ще СС. Василіянки з Філядельфії та о. Володимир Лотович з Джерзи Сити, Н. Дж. Наші експонати були в кіоску „Товариства для допомоги Близькому Сходові“ під опікою пралата Рейлі, ґенерального секретаря того товариства. Згаданий пралат відбуває щорічно подорож до Риму і до Святої Землі, добре обзнайомлений із східними обрядами і високо цінить працю наших СС. Василіянок. Він також відвідав перед двома тижнями монастир СС. Василіянок у Філядельфії і їх Матірний Дім у Факс Чейз під Філядельфією та висловив своє признання для їх великих осягів.

УКРАЇНЕЦЬ КАНДИДАТОМ НА СОЙМОВОГО ПОСЛА З НЮЙОРКУ.

Нюйорська організація демократичної партії цього року дуже розбита перед виборами. Сталось це наслідком перемоги „Партії Відбудови“, яка провела Ля Ґвардію як мейора міста. Через ослаблення партії повстали майже в кожній виборчій окрузі окремі самостійні організації, хоч з партійців демократичних. Таким робом повстала також „Іст Сайд Парті“, яка між іншим виставила кандидатуру адвоката Степана Яреми на члена ассемблі в леґіслатурі стейту Нюйорк в Олбені. П. Ярема — це відомий український громадянин, що бере живу участь у житті українських товариств Нюйорку, а також і в піднюйорських українських громадах. Людина молода, енерґійна і самостійна. Це син загально знаного в цілій Америці українського погребника, бл. п. Петра Яреми. „Іст Сайд Парті“ розвинула енерґійну працю для проведення своїх кандидатів, а для п. Яреми видала окрему летючку з вичисленням його заслуг та його особистої програми. Кажуть, що п. Ярема має запевнений вибір серед розгардіяшу, який запанував у політичному угрупуванні в Нюйорку. Його округа — 8-ма виборча округа до сойму — замешкана у значній мірі українцями, поляками, підкарпатськими русинами, словаками, німцями й жидами. Наскільки всі ті групи можна приєднати на сторону нашого кандидата, ще невідомо. На всякий випадок українці виборці підуть лавою за своїм земляком.

Важливі зміни в Австрії.

ВІДЕНЬ, 30. 10. ПАТ. Цього тижня зайдуть важливі внутрішньо-політичні зміни в Австрії. Канцлер Шушніґ і віцеканцлер кн. Штаремберґ виголосять у вівторок і в середу промови про реформи конституції. До 48 годин призначать членів чотирьох рад, краєвих соймиків і урядів. Виборчу ординацію для м. Відня узгіднять з постановами нової конституції. Від 1. листопада ц. р. істнуватимуть у поодиноких дільницях Відня староства, які підлягатимуть бурмістрові Відня.

800 міліонів франків на зброєння.

ПАРИЖ, 30. 10. ПАТ. На вчорашнім засіданні фінансової комісії марш. Петен заповів, що уряд предложить парляментові законопроєкт на додаткові кредити на закупно і модернізацію воєнного матеріялу. „Матен“ пише, що додаткові кредити сягатимуть 800 міліонів франків.

Демілітаризація кордону

Манджу-Ко і СССР.

ТОКІО, 30. 10. ПАТ. Японська преса повідомляє, що міністр закордонних справ Гірота задумує, після переходу східно-китайської залізниці в руки влади Манджу-Ко, вести дальші переговори з СССР. Спеціяльна мішана комісія вирішить усі спірні проблеми. Мін. Гірота задумує створити адемілітаризовані смуги при кордоні обох держав. Преса повідомляє, що СССР годиться, щоб створити таку мішану комісію. Демілітаризація кордону стрінеться з деякими труднощами большевиків.

Ціль поїздки Ідена до скандинавських держав.

Прага, жовтень 1934.

Саме на днях виїхав відомий англійський політик льорд Іден до скандинавських держав, а про її ціль пише ленінградський кореспондент „Лідових Новін“ ось що:

Тепер щораз то сильніше помітне змагання англійських і німецьких впливів у прибалтійських державах. Давніше ці змагання мали більше характер господарський, а нині рішають у ньому вже чисто політичні мотиви. Скандинавські держави належать до групи держав т. зв. штерлінгового бльоку й тому англійська активність була тут зовсім оправдана. Тепер виявляється, що під цю пору не йде вже лиш про господарські питання, але передовсім про мілітаризацію Аляндських островів. Німецьким військовим і політичним колам іде про те, щоб Аляндські острови, розброєні на основі воєнної конвенції з 1921. р. стали воєнною базою не лише для Швеції й Фінляндії, але передовсім, для самої Німеччини. Думку мілітаризації Аляндських островів підніс перший „Берлінер Берзенцайтунг“, а зараз після цього прийшла заява фінляндського ген. Манертайма, який старався доказати, що демілітаризація цих островів загрожує безпеці Швеції й Фінляндії. З другого боку СССР вказує на те, що скасування конвенції з 1921. р. дуже скріпилоб німецькі впливи на Балтійському морі і тимсамим і загрожувалоб безпеці Совітів.

З метою не допустити до того, щоб Швеція зовсім перейшла в цій справі на бік німецьких поглядів, вибрався до Скандинавських держав льорд Іден. „Таймс“, „Правда“ і вся совітська преса різко підкреслює антинімецьке значіння цієї подорожі. Для паралізування її ваги має поїхати теж Папен до Швеції. Офіціяльною покришкою цієї його подорожі мають бути приватні відвідини; в дійсності Папен має в Адельснес зійтися з кількома шведськими політиками і перетягнути їх на бік німецької концепції. Само собою, що в цьому англійсько-німецькому двобою, симпатії СССР стоять по стороні Англії й цим пояснюється теж той факт, що совітська преса так живо цікавиться цим питанням і так детально насвітлює ціль Папенової подорожі.

М—н.

Про свята народньої ноші.

Дуже щасливою треба назвати думку влаштовувати свята народньої ноші. Доказом того як дуже цікавиться ними ширше громадянство була масова участь не тільки жіноцтва, на равті під гаслом „Шануймо народню ношу!“ підчас жіночого конґресу в Станиславові.

Незабутні на ціле життя залишаться хвилини, коли дово... нам бачити стільки чудових, різнород... ...сонячно-барвних строїв. Коли ми переживали настрій особливо святочний, здавалось нам тоді, наче в тих строях щойно віднайшли своє правдиве я, свою горду приналежність до своєї нації. Але не всім припало те щастя переживати таку хвилину. І тому для тих, котрі не зазнали цієї краси, та ще й для тих, що вже бачили, але радо відсвіжуть в своїй памяти чудовий спогад, улаштує товариство Захоронка і Товариство Народнє Мистецтво у Львові равт під тим самим гаслом „Шануймо народню ношу!“

Станиславівське свято було, якби вдалою спробою. Та перегляд строїв на ньому був подекуди односторонній, тільки доривочно зорганізований. Львівські товариства хотять піти крок вперед і хотять нам дати зорганізований огляд народніх строїв по змозі з усіх закутин краю і то саме таких строїв, які вже виходять з ужитку, а є цікаві й оригінальні. Шоб це бажання згаданих товариств могло здійснитись, на це потрібна дуже активна співучасть нашого жіноцтва. Хто має якийнебудь звязок з селом, нехай спроваджує строї, нехай убирається або сам у них, або заохочує до цього інших. Призначені нагороди будуть або за сам стрій, або для його власника чи особи, яка появиться в ньому. 21. листопада (подробиці подамо пізніше) появляться на цьому святі всі в народніх строях, навіть старше громадянство. Зовсім хибний є погляд, буцімто тільки молодь має право носити наш сільський стрій. Подумаймо добре! Чи наше село рекрутується виключно з молоді? Чи нема там старших ґаздань і господарів? Так, і мужчин нам треба на цьому святі, мужчин у сільських стилевих одягах! Для доповнення жіночих, для заокруглення образу села, чоловічі одяги нам конче потрібні! Вже наші жінки мусять переконати дещо випідних своїх чоловіків, що такий одноразовий виступ потрібний і що на короткий час мають інтеліґенти перемінитись у селян.

Істнує одна можливість народнього вбрання, а саме стилізований народній стрій. Треба розвязати проблему, як застосувати корисніше, не затрачуючи її характеристичних властивостей нашу народню ношу в щоденному житті. Дещо зроблено в тім напрямку, улаштовано конкурс („Нова Хата“) на „найгарніший стилізований народний стрій“. Розвязка не вийшла так щасливо, щоб могла поширитись серед нашого громадянства. Не створили ще строю, який можна би сміло носити і поза рамками українських імпрез, нема змодернізованого народнього святочного вбрання. А важно булоб, щоб ми опріч вишиваних літніх суконь і костюмів мали ще й вечірній чи пополудневий одяг, не з самими вишивками, але що й натякав би дискретно на характер нашої ноші, був при цьому модерний, елеґантний і з добрим смаком підібраний.

І тут знов заклик до нашого жіноцтва. Бо маю враження, що є багато жінок, які не брали з тих чи інших оглядів участи у конкурсі на „найкращий стилізований народній одяг“, а вмілиб таки практично створити щось таке, що можнаб назвати: „Українським народнім убранням“!

Отжеж або чисто народній стилевий стрій, або взорований за народньому стилізований одяг. Але ніколи той, так званий „народній стрій“, який є збираниною всіх інших, а в дійсності нічим. Вже краще не одягатись по народньому, чим називати народнім щось таке, що зовсім не заслуговує на ту назву. Ще недавно мали такі „збирані“ строї надзвичайний успіх, але від якогось часу ввійшло завдяки невтомній пропаґанді „Нової Хати“ в моду мати свій власний, зовсім стилевий одяг. Великою популярністю тішаться між інтеліґентним жіноцтвом дійсно чудові полтавські вбрання. Не забуваймо про ще одно! Дбаймо про відповідну обув! Високі черевички, чобітки і мешти, але такі, як їх носять на селі. Невідповідною обувою можна легко зіпсувати загальне корисне враження стилевости строю.

Що торкається програми свята, то думаю, що оба товариства постараються, щоби і вона випшла наскрізь стилево і видержана в народньому дусі. Українські танкові виступи та народні пісні будуть творити добре і відповідне тло для наших барвистих народніх строїв.

Меланія Нижанковська.

—o—

Японія не злякається натиску Зл. Держав.

ТОКІО, 30. 10. ПАТ. Зближені кола до міністерства закордонних справ заявляють, що підчас нарад у Льондоні В. Британія і Злучені Держави виступають спільним фронтом проти Японії. В нарадах порушують теж політичні проблеми. На думку Японії наради повинні висвітлити тільки технічну сторінку морських зброєнь. Поширювані за кордоном вістки, що Злучені Держави розбудовують воєнні морські порти, політичні кола в Токіо вважають за натиск на Японію. Тому в Токіо сподіються, що Японія випowість вашингтонський і льондонський трактат.

Підземні ганґари і реорґанізація німецької армії.

ШТРАСБУРГ, 30. 10. ПАТ. Щоденник „Репюблік“ повідомляє, що в Альтенліт будують велике військове летовище, яке докінчать ще цього року. Летовище матиме підземні ганґари. Крім того згаданий щоденник повідомляє, що фабрика „Райніше Метальвафенфабрік“ у Дісельдорфі, якої головним акціонарем є Круп, тепер теж німецький уряд, підвищили свій закладовий капітал до 100 міліонів марок. Ця фабрика має монополь на виріб гармат середнього калібру.

Пресове бюро „Унабгенгіґер Цайтунґсдінст“ повідомляє, що німецьку армію зреорґанізовано. Вже в найближчому часі армія буде складатися з 24-ох корпусів, себто така кількість, як перед війною. Тому Німеччина буде поділена на 16 військових округ, в яких будуть осідки корпусних командантів.

Поглиблення конфлікту серед німецьких протестантів.

ЛЬОНДОН, 30. 10. ПАТ. Бюро Райтера повідомляє з Берліна, що нині в полудне канцлер відбув нараду з трьома протестантськими єпископами. Цей факт є доказом, що конфлікт серед німецьких протестантів поглиблюється. Покищо невідомо, чи метою нинішньої авдієнції було довести до обєднання розсварених протестантів, чи це було останнє зусилля припинити затяжний конфлікт.

НОВИНКИ

— ПОДАЄМО ДО ЗАГАЛЬНОГО ВІДОМА, що всякі оповістки про загальні збори, концерти, відчити, товариські сходини, посмертні згадки та вістки особистого характеру міститимем тільки за оплатою. — Адміністрація „Діла“.

— З Українського Лікарського Товариства У суботу, дня 3. листопада в год. 19. відбудеться у домівці Товариства при вул. Чарнецького 26 відчит д-ра В. Станецького: Гігієна вагітности.

493

— Програмовий концерт т-ва „Сурма“ 7. листопада ц. р. Саля Муз. Т-ва ім. Лисенка.

— Апостольський візитатор у воєводи. Львівський воєвода Беліна-Пражмовський приняв на авдієнції апостольського візитатора для трьох греко-католицьких дієцезій, о. Гудечка. З о. Гудечком був на тій авдієнції канонік о. Ковальський.

— Не зліквідують тернопільського воєвідства. У звязку з ліквідацією станиславівської дирекції залізниць появилися чутки, що з 1. січня 1935 року зліквідують тернопільське воєвідство. Тернопільський воєвода заявив, що ті чутки неправдиві та неактуальні.

— Пошесть червінки, яка шириться від кількох місяців на терені станиславівського воєвідства, особливо в Товмаччині й Городенщині, перекинулася вже в гірські сторони. В косівському повіті стверджено вже кільканацять випадків цієї пошести. В селі Ясеневі панує червінка вже від двох тижнів. Минулого тижня вмерло там 6 осіб, у суботу 3. Досі хорували на червінку переважно діти, тепер пошесть шириться серед старших.

— Знесли наглі суди. Дня 28. X. оголошено розпорядок ради міністрів, що зносить на терені цілої держави наглі суди. Як відомо, наглим судам були досі залишені тільки шпигунські справи. З днем 28. жовтня всі переступства підлягають звичайним судам. Останній смертний присуд за шпигунство виконано недавно в Рівному.

— Пять нових декретів оголошено в останньому Вістнику Законів з 29. X. Появився там декрет про суди праці, декрет, що змінює закон про суспільні обезпечення, декрет про особисті воєнні чинитьби та про комунальні каси ощадности.

— Мешканева мораторія для безробітних входить в життя з днем 31. жовтня ц. р. На основі найновішого розпорядку в цій справі ексмісія безробітних від 1. листопада ц. р. до 1 квітня є недопускальна.

— Перевіз вугля подешевів. З днем 1. листопада ц. р. входить в життя обнижена тарифа на перевіз вугля. Знижка залежить від віддалі перевозу і хитається між 8 до 26 проц., а саме: на 200 км. 10 проц., 201—250 км. 14 проц., 251—300 км. 21 проц., 401—500 км. 24 проц., понад 500 км. 26 проц. Для Виленщини і східних воєвідств приходить додаткова знижка 10 проц. При теперішній обнижці перевозового устійнено оплату за тону від віддалі понад 350 км. на 14 зол. для Виленщини і східних „кресів“ на 12.60 зол.

— Маніфестаційний страйк складачів. У вівторок 30. жовтня відбувся маніфестаційний 2-годинний страйк львівських друкарів для запротестування проти перенесення видавництва шк. книжок до Варшави. До страйку прилучилися всі посвячені з друкарським фахом. Ухвалили резолюції, в яких домагаються відкликання розпорядку про перенесення держ. видавництва книжок, здержання централізації друкарських і переплетничих робіт і поділу їх на поодинокі воєвідства.

— Комуністичні процеси в Ковлі. На виїздовій сесії луцького окружного суду в Ковлі відбулася розправа проти 6 осіб за належність до КПЗУ. Після переведеної розправи засуджено: Івана Ковальчука на 8 літ, Олексу Карпача і Луку Максимюка на 7 літ, Сергія Лебедя на 5, Семена Ваврищука на 4 і Волод. Рудка на 3 роки. Того дня засуджено за подібну провину 18-літню Анастазію Данилюк на 4 роки вязниці.

— Напад бандитів. До мешкання Анни Хо... ціньскої, вдови по лісничім в Пелятині, добули...

в опівночі замасковані бандити і під загрозою револьверів зажадали видачі грошей. Налякана жінка дала їм заощаджену готівку 100 зол., після чого бандити закрили вікна, засвітили лямпу і почали плюндрувати ціле мешкання. Забрали біжутерію, гардеробу і білля загальної вартости понад 5.000 зол. Опісля випили кілька знайдених фляшок вина та пива, забрали решту харчів з креденсу і втікли.

— **Родичі вбили сина.** В Довгій Войнилівській пов. Калуш склалася трагічна подія на маєтковому підкладі. Двайцятькількалітній парубок Микола Луців був на заваді свому батькові Михайлові та мачусі Фесі, бо хотів женитися і взяти свою пайку маєтку. Щоби до того не допустити, мачуха намовила трьох забіяків, які в ночі на 23. м. м. побили Миколу до безтями колами і кинули до рова. На другий день Микола, перезявши, прийшов до дому, ожив. Тоді родичі задушили його шнуром, а в селі оголосили, що він помер від побоїв. Одначе лікарська секція тіла виказала, що він умер від удушення, тому й Михайла і Февронію Луців арештовано. Крім того арештовано трьох парубків, яких родичі намовили до вбивства.

— **Краєва хроніка.** Найдорожчим містом щодо харчів у Польщі є Станиславів. — В Стрию арештовано Осипа Павлюха, Івана Дикуна й Івана Сельо зі Львова, що обікрали недавно „Народний Дім". Відобрано їм часть украденої готівки. — В Дрогобичі арештовано 16-літню ученицю Марію Білявську за знищення портрету марш. Пілсудського. — В Тудорковичах, пов. Сокаль, згинув 22-літній робітник Зеновій Кравчук, присипаний землею. — В Чайковичах, пов. Рудки, господар Яків Винницький, посварившись з жінкою, убив її підчас сну, розрубавши їй голову сокирою.

— **Знахор ошуканець.** Слідча влада в Станиславові заопікувалася Василем Паливодою, який користав з легковірности селян й натягав їх на гроші, обіцюючи вилічити їх з ріжних недуг. Паливода виступав у богородчанському повіті як лікар чудотворець з Тибету, що при помочи цілющих зіль лікував всякі хороби. Аж коли в багатьох випадках селяни зміркували, що стали жертвою ошуканця, повідомили поліцію, яка його арештувала.

— **Злодійська історія.** В Турці н. Стр. доконано недавно влому до кооперативного банку, де вкрали 4.451 зол., 8 долярів і більшу скількість біжутерії. Поліція ствердила, що вломники втікли потягом в напрямі Самбора. Автом дігнала потяг і арештувала злодіїв Мельника зі Самбора та Вандля зі Львова. Дальше стверджено, що вони були в порозумінні з б. державцем їдла зі Самбора Бірманом, та власником двох камяниць, одної в Бориславі, другої в Самборі, Л. Грінбергом. Обох арештовано і відставлено до Самбора.

— **Вкрали зажебраних 2.000 зол.** В Замості доконано грабункового нападу на 54-літнього жебрака, Хаїма Мітельпункта. Грабіжники забрали йому торби, в яких находилося 2.000 зол. зібраних жебраниною. Одного злодія арештовано незабаром, другий втік з грішми.

— **Двобій редактора виленського „Слова".** Між сенаційним послом і редактором „Слова" у Вильні, Мацкевичем і журналістом Гулевичем відбувся двобій на шаблі. Оба вийшли з двобою з легкими ранами. Причиною були карикатури у „Слові", що осмішували Гулевича. Свого часу Гулевич побив у каварні карикатуриста „Слова", опісля жінка карикатуриста побила в тій самій каварні Гулевича.

— **З Польщі.** До шпиталю в Радомську привезено команданта поліційної станиці у Великих Млинах, якого постріли тяжко дикий стрілець. — В Глогові, пов. Лодзь згоріла загорода богатого господаря Яна Колодзейовського вартости 15.000 зол. Вогонь спричинив кіт, що вигрівався під печею і запалився від вугля. Спалахнувши полумінем, кіт вибіг на подвіря та до стодоли, яка й станула незабаром у вогні.

— **Чоловік 10 жінок і 42 дітей.** До прокуратури окружного суду в Радомі вплинула скарга на Арона Кагана, що закинула йому многоженство. Скаргу внесло вісім його жінок. Каган женився з біднішими жидівками, забирав від них майно і щезав. Так оженився десять разів і став батьком 42 дітей. Дві жінки вже померли. Коли його многоженство вийшло на яву, 8 жінок пішло до рабіна в Острівці по раду. Рабін звелів їм скласти „комітет ошуканих жінок" і внести скаргу до прокуратури.

— **Вибрали циганського короля.** В лісі біля Лодзі відбувся перед кількома днями вибір короля польських циганів на пять літ. Вибрали цигана Квека, що буде називатися Михайлом II. Вибір попередила оживлена виборча кампанія, бо за гідність короля старалися теж два брати Квека. „Король Михайло II" виладив плян оснувати в Індіях національну циганську державу й завсехати конове життя. Одначе оба його брати противляться цьому плянові, що не годиться з циганською традицією.

— **Протижидівські погроми.** В Страшенах біля Кишинева дійшло до кривавих протижидівських заворушень. Юрба, підюджена членами румунської націоналістичної партії „кузистів", здемолювала місцеву синагогу й кількадцять жидівських склепів. З Кишинева прибула жандармерія й привернула порядок.

— **Американська письменниця образила поляків.** Поляки в Милвокі, Висконсин, протестують проти того, що американська письменниця Една Фербер у своїй повісти п. з. „Прийди і дістань" („Кам енд ґет іт") образила поляків, представляючи характер поляка в поганому світлі. Вони домагаються перепрошення за це

— **Водна лінія Москва-Архангельськ.** Совітський уряд рішив повести водну лінію Москва-Архангельськ, що вестиме рікою Москвою до міста Горкій (давний Нижній Новгород), а звідтіля ріками й каналами до Двини й Архангельська. Водна дорога буде довга на 3.300 км. Кораблі потрібуватимуть 27 днів, щоби перебути її геть і назад. Є це не перша спроба совітського уряду, бо всі дотеперішні зусилля повести корабельну лінію з Москви до Архангельська не мали успіху.

— **Повітряні панцирники.** Німецька преса, що слідкує пильно за поступом воєнних зброєнь, повідомляє про найновіші здобутки англійської техніки. Отже англійські інжинири збудували новий тип воєнного літака, що має рухому гарматню вежу. Стрілець уміщений на переді, а вежа охороняє його перед тисненням повітря, що досі все спричинювало велику трудність. Сама вежа обложена панцирем, який сильно зміцнює безпеку стрільця. Завдяки конструктивним уладженням може стрілець з літака, що летить зі швидкістю 320 км. на годину (понад 5 км. на минуту) цілити з такою певністю, якби находився на постійній підставі. Англійська преса зазначує, що цей тип буде загально принятий в аеронавтиці.

— **Торговля жінками на Кипрі.** На острові Кипрі процвитає незвичайна торговля. Зіздяться там масово молоді араби з Палестини за жінками. Дівчата на Кипрі славні з уроди і родичі продають їх на ліцитації. Ціни „наречених" хитаються між 1.500 до 7.500 франків. Торговля відбувається за згодою англійської влади.

— **Американська фантазія.** Як повідомляє американська преса, з початком нового року відбудеться на Фльориді сензаційний старт ракети до місяця. Ракета буде мати вид Цепеліна 9 метрів завдовшки. Проби виказали, що може летіти два км. на секунду. За обчисленням фахівців, ракета повинна долетіти до місяця впродовж 8 годин. 14 смілих американців заявилося готовими взяти участь в тій спробі. В ракеті будуть інструменти до реєстрування температури й тиснення повітря. Лет можна буде обсервувати люнетою, довгою на 90 метрів.

— **Ріжні вістки.** Париський денник „Матен" видрукував політичний заповіт Пуанкаре, який він склав 1. липня 1916. р. — „Шікаго Трібюн" — найбільший пресовий орган у світі, купив власний літак, щоб ним пересилати постійно звістки для своєї париської філії. — Американський леґіон звернувся до уряду з проханням призначити леґіонерам 600 міл. дол. підмоги; таким робом населення збільшить свою покупну силу і зможе краще боротись із крізою. — У Бульон вибудують памятник у тому місці, де у 1914. р. вперше вийшло на беріг англійське військо для допомоги Франції. — Англійський князь Жорж заявив, щоб приватні особи не посилали йому шляхотних дарунків, а всі жертви посилали на шпиталь св. Жоржа, де він є головою надзірної ради.

— **Справлення помилок.** У вчорашньому (292.) числі „Діла" друкарський чортик накоїв немало лиха, здеформувавши ціле закінчення фейлетону Тиберія Горобця „Habemus papam". Те закінчення повинно виглядати так: Але трудно. Як пишуть польські денники, перше засідання було дуже врочисте і більшість членів була „w czerni" а чернь непевна і все невдячна.

ВІДГУКИ ДНЯ.

ЛИСТКИ ПАДУТЬ.

Листки падуть..

Як дні з дерева вічности. Один за одним, один за одним. Часом — помало, безшелесно, часом стрілою, мов кваплячись кудись. Падуть дні на дорогу життя і вкривають усякі сліди на ній. Буває — малі, а буває — й великі. Залежно від того, скільки літ і як густо падуть.

Та є сліди, яких не може засипати вілка скількість облітаючих буднів. Вони чорнітимуть на дорозі життя по віки вічні. Бо ті сліди пробила не одна нога, а міліони ніг, що йшли і йшли безупину, без стриму — вперед. А кожна з них ставала в той сам слід і поглиблювала його

Листки падуть...

Як надії з людських сердець, що бувало цвили, що бувало шуміли кучерявим листом сподівань. Ще день, ще два, ще може більше і від морозним подихом вітру надії ці обсипляться зовсім. Останеться безлисте серце і бідне буде навіть і в погоду. Схоче зашуміти — заскрипить.

Є серця, що тратять листки надії, але й заново, як тільки трошки блисне сонце, закосичуються ними. Є серця, які вже ніколи не вкриються листом — раз стративши його...

Та є серця, що мов та смерека — вічно замаєні та свіжі. Нехай падуть довкола них листки, нехай гуде довкола них негода, нехай вітри збігаються до них — вони не жовкнуть від зневіри, не обсипаються від безнадії. Задивлені в далекі обрії ждуть і вірять.

А заки радісне сонце встане ізза гір, вони для всіх сердець безлистих — далеким спомином весни, що гріла їх і пестила колись.

Дай Боже нам таких сердець як ті ліси, — цілі ліси і в кожнім місці!... **Галактіон Чіпка**

ДИВОГЛЯДИ.

У МОГИЛІ СУХО І ТЕПЛО.

Сторож центрального цвинтаря у Відні передав на поліцію жінку, яка провела ніч у свіжо викопаній могилі. Вона заявила, що не має хати і тому мусіла проспатись у могилі, де бодай... сухо і тепло.

НЕ ТРЕБА ПИТИ ПІДЧАС ПРАЦІ.

В околиці Парижа, у Сен-Клю, два злодії ограбили віллю. Навантажили добро на авто, щоб поїхати до Парижа. При цьому випили теж, бо у пивниці було добре вино. Були підхмелені і замісць зупинити авто перед своєю хатою, зупинили його просто перед поліційним комісаріятом. Поліція сміялась із них щиро.

100-ВІДСОТКОВИЙ АРІЄЦЬ.

Берлінські расісти найшли зразкового хлопця, що містить у собі всі ознаки арійської раси. Має 11 місяців, називається Отто Франц Вольф і дуже здоровий. Міністерство пропаганди випустило міліони портретів з його подобою і вчені мають заопікуватись його розвитком, щоб крім фізичних своїх прикмет арієць мав колись і духові. Коли дійде він до віку, в якому хлопці закохуються, треба буде його вислати на острів із самими арійськими дівчатами.

Літературний куток.

ЯК ВИГЛЯДАЄ ЛІТЕРАТУРНИЙ РАДЯНСЬКИЙ КОНКУРС.

У київських „Вістях" з дня 23. ц. м. находимо на 1-ій сторінці обяву, яку варт передрукувати, як характеристичний документ доби й обставин:

„Відкритий конкурс на кращий твір про радянський актив знатних людей нашої країни.

Величезних успіхів на всіх ділянках соціялістичного будівництва досяг робочий клас, колгоспне селянство, інженерно-технічні працівники, керовані партією Леніна-Сталіна за час поміж XII. і XIII. зіздами рад України, VI і VII зіздами рад Союзу.

На риштуваннях соціялістичних будов, на гігантах першої і другої пятирічки, в забоях, на колгоспних і радгоспних ланах, у зміні культурного лиця країни — на всіх ділянках соціялістичної реконструкції народжувалися нові люди, зріс і зміцнів наш радянський актив.

В художніх творах до наступних зіздів рад показати нових людей, показати шлях людини, що виросла на керівника, депутата ради, це — почесне завдання, що не може не захопити письменника.

Оголошуючи конкурс на кращий твір про радянського активіста, про знатних людей нашої країни редакція „Вісті ВУЦВК" закликає до участи в цьому конкурсі всіх радянських письменників.

Умови конкурсу:

1. Твори на конкурс не обмежуються жанром, мовою.
2. Розмір твору — не більше 15 тис. знаків.
3. Твори подавати з дня оголошення конкурсу до 1. січня 1935 р. на таку адресу:

Київ, вул. Леніна ч. 46 — Редакція „Вісті ВУЦВК" (на конкурс до зіздів рад).

Примітка: Конкурс відкритий, тому твори, одержані на конкурс і які задовольняють вимоги редакції, будуть друковані з оплатою гонорару за підвищеними ставками. Після закінчення терміну конкурсу (1. січня 1935 р.) жюрі, розглянувши всі видруковані твори, подані на конкурс, буде присуджувати премії.

Встановляються такі премії:

Назва премії	Кількість	Розмір прем. суми
Перша премія	1	5 тис. крб.
Друга премія	2	3 тис. крб.
Третя премія	3	1 тис. крб.

Жюрі конкурсу: Г. І. Петровський (голова), І. Ю. Кулик. Й. Ганс, А. А. Хвиля, П. Г. Тичина. П. Й. Пвач, Ф. П. Таран. С. Б. Шупяк. П. Й. Ко-чесник".

Перше, що вражає у цьому конкурсі — програмова тема; друге — розміри твору обраховані на скількість друкованих знаків (навіть не букв!), третє — незвичайно короткий речинець для написання твору. За два місяці твір про „гігантів“ і „нових людей“!

МІЦКЕВИЧ ПО УКРАЇНСЬКИ.

Всеукр. Академія Наук видасть у найближчому часі кілька томів Міцкевича в українських перекладах Максима Рильського та Івана Франка. Видання редагує А. Хвиля і Е. Шабльовський.

СПОРТ.

Тернопіль. ПОДІЛЛЯ — КРЕСИ 2 : 1.

Дня 28. п. м. відбулися товариські змагання в Тернополі поміж У. С. Т. „Поділля“ і В. Ц. К. С. „Креси“ з вислідом ? : 1 у користь „Поділля“. „Поділля“ виступило в ослабленому складі, одначе гарною комбінаційною грою виказало, що може бути рівнорядною, а навіть технічно вищою дружиною від мистця кл. Б., який входить цього року до кл. А.

„ЧОРНІ“ МИСТЦЕМ ОКРУЖНОЇ ЛІГИ?

ВАРШАВА, 30. 10. ПАТ. У змаганнях за вхід до Ліги виринули нові клопоти. Ревера зі Станиславова у змаганнях за мистецтво східної Окружної Ліги мав як кажуть, у змаганнях з 7 п. п. у Холмі двох незгідних уповноважених грачів. У такому випадку змагання верифікують 3 : 0 на користь 7 п. п. і мистецтво східної Ліги здобув би львівський клюб „Чорні“. Справа вияснится у найближчих днях.

—o—

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ.

SLOVANSKY PREHLED, sbornik Kijen 1934, Roč. XXV, cis. 8 Praha.

BULLETIN MENSUEL DE RENSEIGNEMENTS ECONOMIQUES ET SOCIAUX. Rome 1934. Стор. 437—492 ф. 8°.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Театри.

Великий Міський Театр.

Середа, 31. X. год. 7·30 веч. „Чужа дитина“.

Четвер, 1. XI. год. 3·30 поп. „Я переміг вріз“.

Четвер, 1. XI. год. 7·30 веч. „Чужа дитина“.

Театр Ріжнородностей.

Середа, 31. X. год. 7·30 веч. „Х 33“.

Четвер, 1. XI. год. 7·30 веч. „Х 33“.

Кіна.

АПОЛЬО: „Нуждарі“ (Віктора Гюго).

АТЛЯНТИК: „Віва Віллья“.

ВАНДА: „Кожному вільно кохати“.

ГРАЖИНА: „Чар віденського вальса“.

КАСІНО: „Любовні мрії“ з Ришардом Тавбером.

КОЛІСЕЙ: „На позорищі“, ревія: „Перегони гумору“.

КОПЕРНИК: „Нана“ (на осн. Е. Золі). Крім того: колірова гротеска та найновіший Тижневик Парамавнту.

МАРУСЕНЬКА: „Нана“ (на осн. Е. Золі) і ревія: „Прогібіція шаліє“.

МІРАЖ: „Нібелюнги“.

МУЗА: „Кохає, любить, шанує“.

ПАЛЯС: „Скамполо“ (Доллі Гас).

ПАН: „Бунт молоді“ та ревія.

ПАСАЖ: „Білий опир“ і ревія.

РАЙ: „Чи Люцина не дівчина“.

СВІТ: „Наречена з Відня“, „Вірлиний шпиль“.

СОНЦЕ: „Присмирник“ і ревія.

СТИЛЕВЕ: „Вірли в оковах“, ревія: „Виїзджаємо — Львів - Голівуд“.

УТІХА: „Рандеву із Віднем“.

ХИМЕРА: „Весела Зузанна“ (Ліліяна Гарвей).

Закордонне радіо.

Середа, 31. жовтня 1934.

Віденъ (506,8) 12·00 19·00 Концерт, 17·10 Твори Пальтауфа (муз., спів), 21·10 Скандинавська поезія в слові та пісні, **Братислава** (298.8) 16·45 Для дітей, 17·15 Скрипка, 20·40 Спів, **Кошиці** (259,1) 17·40 Нар. пісні, **Прага** (470.2) 11·15 Сальон. музика, **Лягті** (1807) 18·55 Хор, **Париж** (1648) 21·00 Камер. музика, **Атльона** (531) 20·55 Вок. квартет, 21·45, 22·15 Ірл. пісні, **Берлін** (356,7) 15·25 Нар. пісоньки, 18·30 Вок.-муз. авд., **Кенігсвустергавзен** (1571) 10·45, 15·15 Для дітей, 15·40 Концерт птахів, **Ляйпціг** (382,2) 12·00 Концерт, **Будапешт** (550,5) 17·20 Циг. музика, 18·50 Спів, 20·10 Симф. концерт, **Міляно** (368·6) 11·30 Тріо, 17·10 Камер. музика, 20·45 Комедія, **Рим** (420,8) 20·45 „Бельфагор“ вір. оп. Респігія.

Четвер, 1. листопада 1934.

Віденъ (506,8) 12·40 Симф. концерт, 15·45 Квартет а-моль Бетовена, **Братислава** (298,8) 10·05 Фортепян, 21·00 „Майор і його дитина“ муз. комедія Косталя, **Прага** (470,2) 10·00 Фортепян, 20·35 Спів, **Париж** (1648) 18·00 Класич. поранок, 21·45 Симф. концерт, **Атльона** (531) 21·00, 22·00 Спів, 22·10 Нар. музика, **Берлін** (356,7) 18·05 Промова мін. Гебельса, 19·00 Солісти, **Гамбург** (331,9) 23·00 Спів (Бетовен, Брамс, Гайзегер, Франц, Гречер), **Кенігсвустергавзен** (1571) 15·40 Байки, **Кельн** (455,0) 17·20 Пісні Унгера (сп. Л. Ман, альт), 18·25 Фортепян, **Будапешт** (550,5) 12·10 Оп. оркестра, 16·00 Хор, 18·30 Арфа, 19·30 „Реквієм“ Вердія, **Міляно** (368,6) 13·00 „Чотири мушкетери“ муз. пародія Сторачія, 16·45 Для дітей, 20·45 „Фальстаф“ оп. Вердія, **Рим** (420,8) 17·00 Вок.-інстр. концерт, 20·45 „Ідь Пасе дель Кампанелі“ оп. Раццата.

Львівське радіо.

Середа, 31. жовтня 1934.

6·45 Ранішня авд., 7·50, 22·00 Реклям. концерт, Сільва рерум, 11·57 Сигнал часу, 12·03 Метеорольог. вістки, 12·05 Огляд преси, 12·10 Концерт, 13·00 Полудневий денник 13·05 Гр. пл., 15·30 Експорт, 15·45 Пять хвилин вітру від моря, 15·50 Ніж і видки (вес фейл.), 16·00 Концерт сал. орх., спів, 16·45 Листи від дітей, 17·00 Скрипковий речітль В. Поповського, 17·25 Жінка скупа й жінка ощадна, 17·35 Популярна муз., 17·50 Спорт. порадник, 18·00 Цьогорічне риковище (довецький фейл. проф. Вацека), 18·10 Стенографічна скринька, 18·15 Авд дня ощадности, 18·45 Щоби більше купувати треба мати більше доходу, **19·00 Сп. речітль В. Ісяка в супр. фортепяну.** 19·20 Акт. балачка, 19·30, 20·00 Легка музика, 19·50, 19·56 Спорт. вістки, 20·45 Веч. денник, 20·55 Як працюємо, 21·00 Шопенівський концерт, 21·30 Відч. в італ. мові „Міцкевич у пантеоні світової літератури“, 21·40 Спів (Корвін-Шимановська) у супр. форт., 22·15 Легка муз. з гр. пл., 22·30 Камер. концерт (Шуманів квартет), 23·05 Сальон. і танк. музика з гр. пл., 24·00 Танкова музика з Льондону.

Четвер, 1. листопада 1934.

9·00 **Ранішня авдиція.** 10·00 Богослуження; скрипкові твори Сігетія (гр. пл.), 11·57 Сигнал часу, 12·03 Метеорол. вістки, 12·05 Свято померших (фейл.), 12·15 Муз. поранок (симф. орх., форт.), 13·00 На Поморі, 14·00 Концерт, 15·00 Всіх Святих на Шлеську, 15·15, 15·35 Транскрипції др. творів у вик. квартету Ленера (гр. пл.), 15·45 Цвинтарі та Всіх Святих у Львові, 16·00 На сільському цвинтарі (з пов. М. Домбровської „Вітер в очі“), 16·20 Пісні (Май, баритон) в супр. фортепяну, 16·45 Світла над морем 17·00 Чайковський: Форт. тріо а-моль оп. 50 (скр., віольончеля, форт.), 17·50 Тисяча разів більше, тисяча разів менше, 18·00 Театр Уяви: „Мельник і його дочка“, 18·45 Що читати?, 19·00 Концерт симф. орхестри, 20·05 Актуальний фейл., 20·15 Спорт. вістки, 20·30 Прелекція Штроменгера про оп. Вердія „Фальстаф“, 20·40 Трансм. з Торіна „Фальстаф“ оп. Вердія, 23·00 Реклям. концерт, Сільва рерум.

Золото: Доляри 8·91—8·93, Франки фр. 34·30—34·60 Дукати 81·70—82·20, Корони 35·80—36·30, Рублі 45·50—46·30.

Срібло: Корони 0·30, рублі 1·20, фльорени 0·70.

ЗБІЖЕ.

Ціни парітас Підволочиська льоко Львів

	від — до	від — до
Пшениця одноц.	16·50—16·75	18·25—18·50
Пшениця збірна	15·00—15·25	16·75—17·00
Жито одноціде	14·50—14·75	16·25—16·50
Жито збірне	14·00—14·25	15·75—16·00
Ячмінь одноцідний	13·25—13·50	
Ячмінь на живо	12·25—12·50	13·50—13·75
Овес незам 473	14·75—15·25	
Овес незам. 459	14·00—14·50	
Овес зб. легко зам	13·00—13·25	
Овес одноц. л. зам.	11·50—11·75	
Овес збірний зам	11·00—11·25	
Кукурудза красна	18·00—18·50	
Фасоля біла	17·00—22·00	
Гречка	13·00—13·25	
Льон	40·50—41·50	
Сімя конопляне	26·00—33·00	
Крупи гречані	25·00—27·00	

Інші курси незмінені.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ“.

„Маслосоюз“ повідомляє, що в дні 31. жовтня ц. р. кооперативам платив за льоко Львів.

1 кг. масла десерового	2·30 зол.
1 л. молока	0·14 „
1 л. сметани	0·60 „
1 к. яєць	3·60—3·70 „

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 22 сот.

Тенденція на масло і яйця вдержана, на молоко і сметану слаба.

Маслосоюз повідомляє, що від 27. жовтня до 1. листопада ц. р. включно платить своїм доставцям **за 1 кг. живої** ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С.“ у Львові (вул. Б. Глованського 23):

Пантарки	I кл.	за 1 кг.	1·25	зол
„	II „	„	1·00	„
Індики та індички	I кл.	„	1·13	„
„ „	II „	„	0·80	„
Кури молоді	I „	„	0·85	„
„ „	II „	„	0·50	„
„ старі	I „	„	0·80	„
„ „	II „	„	0·50	„
Качки	I „	„	0·85	„
„	II „	„	0·60	„

На годовані і негодовані гуси попиту зовсім нема. Тенденція слаба.

Ширіть наш часопис!

†

Стефанія Кліщ

Абсольвентка Торговельної Академії, принявши найсвятіші Тайни упокоїлася в Бозі дня 29-го жовтня ц. р. у 22-ім році весни.

Похорони відбудуться 31. жовтня ц. р. в год. 2·30 з дому жалоби при вул. Болеслава Хороброго ч. 9. (бічна Потоцького) на Личаківський цвинтар.

Вічна їй память!

†

Поминальне Богослуження

за душу бл. п.

Романа Метика

емер. судді

відбудеться в архикатедрі св. Юра у Львові, дня 2. листопада 1934 р. в год. 9. зрана. 491

БІРЖА.

ГРОШІ.

Долар у Львові у приватних оборотах 5.26·27 зол.

У Варшаві були такі курси: Льондон 26·35, Париж 34·89, Берлін 212·75, Амстердам 358·10, Прага 22·10, Італія 45·84, Нюйорк кабель 5·29 3/4, Нюйорк чеки 5·29·50.

ЦІННИК ОГОЛОШЕНЬ У ЩОДЕННИКУ „ДІЛО“.

Розмір часопису: 3 текстові шпальти і 4 оголошеневі шпальти.

1 мм. одношпальтовий або його місце в рубриці оголошень	зол. 0.35
„ одношпальтовий в тексті і новинках	„ 0·60
„ на першій сторінці	„ 0·80

Дрібні оголошення від слова:

матримоніяльні і приват. кореспонденція по	зол. 0.15
купно, продаж, винаєм і т. п.	„ 0·10
шукаючі праці	„ 0·07

слова товстим друком подвійно.

Остання сторінка	1/1	зол. 480·—
„ „	1/2	250·—
„ „	1/4	130·—
„ „	1/8	70·—

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок 10.